

Om foreldreansvar

Med utgangspunkt i Anne Moir og David Jessels bok
HJERNEN den store forskjellen på mann og kvinne

Boken bygger på hjerneforskning i USA og Europa. I forordet skriver den kjente norske professor i nevrofysiologi, Per Andersen, bl.a.: *Det er forskjeller i hjernen hos de to kjønn. Forskjellen ligger i endel spesialiseringer som gjør at det ene kjønn er bedre enn det annet i enkelte, utvalgte oppgaver. De funksjoner som er forskjellige, varierer fra det nesten umerkelige til ganske klare.*

Det sies at ingenting bringer menn og kvinner nærmere hverandre enn erfaringene de deler som foreldre. Sannheten er imidlertid oftest at foreldreansvaret mer enn noe annet understreker ulikhetene mellom dem, fordi mannen og kvinnen ser på dette ansvaret ut fra forskjellige perspektiver.

Selv om det kan komme som noe av en skuffelse for en kjærlig far, står det ikke til å nekte at forholdet mellom moren og babyen er unikt. Kvinnen har bedre forutsetninger for foreldrerollen, og det gjelder like mye oppfatninger, tenkesett og følelser, som de rent anatomiske kjennetegn. Og uansett hva frigjøringsforkjemperne forsøker å lære henne, har hun oftest trang til å bli mor. Det ser ut som kvinnens hengivenhet for barnet er medfødt, mens mannens er et resultat av sosial læring. I det siste har fedre endelig begynt å lære hvor viktig det er med kroppsnærhet, men nøkkelordet her er "lære". Det er ikke mye i deres hjernestruktur som naturlig disponerer dem for slik adferd.

Ulikhetene mellom menns og kvinners holdninger til foreldreansvaret og deres dyktighet som foreldre, stammer direkte fra de grunnleggende forskjellene i hjernens oppbygging. I det intime forholdet mellom foreldre og barn er det moren og ikke faren som oppfatter små nyanser i kroppsspråket, slik at hun kan oppdage og tilfredsstille barnets behov. Kvinnens skarpe sanser gjør henne bedre skikket til å ha omsorg for barn, hun kan høre og forstå babyens gråt, hun er mer følsom for berøring, lyder, lukter. I de få frikveldene hun unner seg i babyens første levemåned, kan hun sitte på restauranten eller i kinosalen og føle at en del av henne er blitt igjen i hjemmet. Selv den kjærligste far vil bare føle seg lettet over å komme seg ut en gang imellom.

Faren får større betydning når barnet begynner å bli større. Eller kanskje det er riktigere å si at barnet får større betydning for faren når han kan begynne å gjøre ting sammen med det. Moren behandler barnet som det er i dag, faren er opptatt av hva barnet kan bli. Det er faren som kommer hjem med fotball og slalåmstøvler nesten før barnet kan gå.

Faren tar opp babyen for å leke med den, moren for å trøste den. Når babyen ikke reagerer tilfredsstillende på farens utvalg av leker, er det faren og ikke babyen som blir lei av leken. Moren kan kanskje ikke så mange leker, men hun har heller ikke så stort behov for dem. Hun kjenner barnets behov, mens faren kan hoppe ut og inn av farsrollen som det passer ham.

Om viktigheten av nestekjærlig adferd

Med utgangspunkt i Ursula Nubers bok *Vår tids egoisme*

Vi er blitt til et samfunn av selvrealiserende individer. Vi går inn i relasjoner når det passer oss, og kutter dem ut når vi ikke lenger har bruk for dem. Sett gjennom selvrealiseringens brilleglass, består verden utelukkende av faktorer som enten tilfredsstiller våre behov eller ikke. Uansett hva det dreier seg om, dukker dette spørsmålet opp: Hvilke fordeler har dette for meg? Av ren bekymring for vår personlige utvikling, har vi mistet interessen for andre mennesker.

Istedenfor å oppnå et bedre samfunn, har vi fått et samfunn som er mye hardere og kaldere enn før. Vi ønsker oss moro, avspenning og underholdning i fritiden vår. Vi er ikke innstilt på å påta oss flere forpliktelser enn dem vi allerede har. Dette er en betenkelig utvikling når man tar i betraktning at samfunnet vårt har et akutt behov for folk som kan påta seg tillitsverv.

I dag er begrepene status og prestisje forbundet med konsum, penger eller offentlighet. Her har ikke tillitsvervene mye å stille opp med. Stadig færre mennesker engasjerer seg i tillitsverv, nabohep eller hep til slektninger; slikt blir ikke lenger verdsatt som noe meningsfylt og berikende for den enkelte. Å yde hep blir snarere oppfattet som en tung plikt.

Selv om vi har kunnet konstatere at egoismen er blitt den dominerende holdningen i samfunnet vårt, føler likevel et økende antall mennesker et visst ubehag ved dette faktum. De fornemmer en indre tomhet og utilfredshet. Vi trenger noen å forholde oss til for å kunne fungere fysisk og mentalt i hverdagen. De vitenskapelige beleggene for dette er entydige og overbevisende. Vennskap, kjærlighet og hengivenhet er ikke bare viktig for vårt mentale velvære, men virker dessuten positivt inn på vår fysiske helse.

En omfattende forskningsrapport har kunnet fastslå at det å yde hep har en positiv innflytelse på hepernes helse. Over 3000 frivillige medhepere og medarbeidere i sosiale institusjoner ble spurt om sine motiver og om virkningene av sitt arbeid med aids-pasienter, hjemløse, kriminelle, vanskeligstilte ungdommer, sykehuspasienter og andre hepetrengende. Flertallet av de utspurte heperne fortalte at deres selvfølelse hadde økt i ettertid. De følte seg mer tilfredse, avslappede og lykkelige; negative følelser som hepeløshet og nedstemthet hadde sloppet taket.

Virkelig nestekjærlig adferd er den fullstendig uselviske omsorgen for andres ve og vel. Ordet *uselvisk* signaliserer at man først kan snakke om ren nestekjærlighet når mennesker er villige til å gjøre noe for andre - uten selv på noen som helst måte å bli belønnet eller høste fordeler av sin adferd.

Sosialpsykologen Martin Seligman råder folk til:

- Å reservere fem prosent av inntektene til pengegaver for trengende.
- Å vie en kveld i uken til en virksomhet som yder hep til andre.

Om å komme vår skadelige egoisme til livs

Med utgangspunkt i Ursula Nubers bok *Vår tids egoisme*

Når vi innser hvor viktig andre mennesker er for oss og omvendt, når vi begynner å tenke over hvordan vi forholder oss til menneskene rundt oss, da har vi tatt det første skrittet. For å kunne gå et skritt videre må vi kutte ut meningsløse, tidkrevende sysler og distansere oss fra mennesker som vi ikke er virkelig interessert i. Vi er alle så opptatt av tilsynelatende nødvendige, hverdagslige gjøremål, og vi tror at vi ikke har mer tid og energi til andre mennesker og ytterligere oppgaver.

Rent umiddelbart synes dette å være tilfelle: Fra morgen til kveld er tidsskjemaet vårt fylt til randen. Men hvem av oss er villige til å spørre seg selv om hvor meningsfylte og nødvendige de er, alle disse gjøremålene og sammenkomstene som vi fyller vår tid med? Hvem spør seg om de kontaktene man har med andre mennesker egentlig er noe man ønsker eller om det bare er gammel vane?

De fleste mennesker lever dag ut og dag inn med nøyaktig samme rytme, uten å spørre seg om mål og mening med sin gjøren og laten. De lar seg avspore av bagatellmessige krav fra periferer bekjentskaper og overser det som virkelig betyr noe for en - ens nære venner må ofte nøye seg med en kort telefonsamtale.

For å vinne tid må man først og fremst kutte ut slike gjøremål og redusere kontakten med slike mennesker som opererer som "tidstyver". Tidstyver er for eksempel overfladiske vennskap og bekjentskap, som ikke har noe til felles med virkelig vennskap. Tidstyver er også alle de forpliktelsene som verken er til nytte for en selv eller andre, men bare skjer av gammel vane. Man burde kanskje avslå en forfremmelse hvis det innebærer at man distanserer seg fra mennesker man er glad i? Man burde kanskje ikke fylle opp helgen med alskens avtaler, bare for å skape et image av det populære og aktive fritidsmennesket? Hvor mange timer hensleper vi foran TV-apparatet mens vi glør på et eller annet likegyldig, fordummende TV-program eller intetsigende "talkshow", som skal fungere som erstatning for virkelige samtaler med mennesker av kjøtt og blod?

Hvis vi setter oss ned og tenker alvorlig igjennom hva vi egentlig bruker tiden vår på, må vi nok erkjenne at en stor del av våre tilsynelatende så viktige gjøremål er fullstendig overflødige.

Å skaffe seg et pusterom i hverdagen er også forutsetningen for å bli glad i seg selv. For å kunne bli virkelig glad i oss selv, må vi forkaste alle idealforestillinger om hvordan vi gjerne ville ha vært - og konsentrere oss om det vi egentlig er. Istedenfor stadig å være opptatt av oss selv og forbedre oss selv, burde vi lære å akseptere oss selv mer slik som vi er.

"Den viktigste årsaken til all lidelse, er det egoistiske kravet om personlig lykke og suksess" skriver Dalai Lama.